



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

7 Quibus modis potest aliquis heredi substitui.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

Dos spu-  
ria.

deberi dotem; quia hæc succedit in locum alimen-  
torum, etiam si parens esset sacerdos; vt docet Na-  
uar. in cap. Non liceat. §. 19. num. 11. & colligitur  
69 ex Couarr. nu. 15. Neque satisfacit pater huic obli-  
gationi, si filium ponat in aliquo hospitali pau-  
perum; vt rectè Couarruias n. 13. nisi forte ipse  
pauper sit; vel nisi res sit occulta, & aliàs timeatur  
infamia. tunc enim ad tempus posset exponi ad  
aliquod hospitale, vitandæ infamiæ causa. nam  
etiam ad similes casus hospitalia quædam sunt  
fundata; teneretur tamen tunc parens hospitali illi  
compensare sumptus, etsi non ex rigore iustitiæ;  
(nisi forte pro solis pauperibus sit institutum) ta-  
men ex decencia & gratitudine. Possunt autem  
hæc alimenta secundum quosdam relinqui, (præ-  
sertim si eorum quantitas lege sit definita) etiam si  
filius non egeat, quamuis Couarruias nu. 14. de  
hoc dubitet. cur enim parens non possit dare filio  
spurio, quod potest extraneo? Ita sentit Henri-  
quez lib. 1. de matrimonio, cap. 20. n. 4. Sed con-  
traria sententia est communis, & ex mente legum.

70  
Mater  
quando te-  
netur ale-  
re.

His adde, Matrem teneri alere prolem primo  
triennio, vel suis sumptibus curare ali, si possit: post  
hoc triennium tenetur pater, donec filius sua in-  
dustria se possit inuare, vt docet Couarr. num. 19.  
& alij DD. & patet ex L. Nec filium. 9. C. de pa-  
trina potestate, vbi id expressè habetur. Idem infi-  
nuat Gregorius IX. ca. fin. de conuersione infide-  
lium, dum ait, *Pueri post triennium apud patrem  
ali debent.* vide Molinam disp. 159. §. Mater.

71  
Filius na-  
turalis, an  
patri suc-  
cedat.

Dico Tertio, Filius naturalis potest institui he-  
res vniuersalis à suis parentibus, si ipsi legitimas  
proles non habeant, patet ex d. Auth. Licet. C. de  
filiis naturalibus.

72

Aduerte tamè, Si aliquis, carens prole legitima,  
habeat ascendentes, iis iure communi Cæsareo  
deberi portionem legitimam, vt patet Authent. de  
heredibus ab intestato. Nouella 118. Couarr. §. 4.  
num. 20. hoc tamen plerisque locis non est in vsu,  
vnde ibi totum potest dari filio naturali. Similiter  
totum relinqui potest nepotibus, siue ex filio na-  
turali sint nati, siue ex spurio; quia nulla lex id ve-  
tat. Quod si filius naturalis non instituat heres,  
73 non succedet patri ab intestato, nisi in duabus vnciis,  
id est, in sexta parte bonorum, vt habetur ea-  
dem Authent. Licet. Si pater habet liberos legiti-  
74 mos, non succedet cum illis ab intestato; potest  
tamen ei relinqui vncia, id est, pars duodecima  
bonorum. vide Couarr. num. 19.

75  
Succedit  
matri.

Dico Quarto, Filius naturalis succedit matri  
carenti legitimis, etiam intestatæ, vt heres ex asse.  
habenti autem legitimis, succedit ex æquo cum  
illis. d. L. Si qua illustri, §. C. ad S. C. Orficia-  
num. sed exactior horum tractatio pertinet ad  
Iurisperitos.

D V B I T A T I O VII.

Quibus modis potest aliquis heredi  
substitui.

DE his agit Gomezius tom. 1. c. 3. vsque ad 8.  
& Couarr. toto cap. 16. de testamentis.

76

Respondetur, Generatim sex modis, vt docet  
Gomezius cap. 3. n. 1. & alij passim, nempe *substi-  
tutione vulgari, pupillari, exemplari, fideicommissa-  
ria, reciproca & compendiosa.* quatuor priores sunt  
simplices; duæ reliquæ sunt cõpositæ ex pluribus.

*Substitutio vulgari* est, qua cuius iure non  
prohibitus, potest substitui à quouis testatore,  
nam per hanc substitutionem testator solum sub-  
stituit sub cõditione, nempe si is, qui ipsi ex testa-  
mento vel ab intestato successurus erat, nolit aut  
non possit esse heres: vt si moriatur ante testato-  
rem, si propter crimen fiat incapax, si repudiet he-  
reditatem. his euentis succedet substitutus. Hæc  
autem conditio in omni substitutione vulgari vel  
exprimitur, vel saltem tacitè subintelligitur, fit  
enim vel *verbis generalibus*; vt si testator dicat, Ti-  
tium instituo heredem, & Sempronium ei substi-  
tuo. & tunc non exprimitur vlla conditio, sed sub-  
intelligitur. vel *verbis specialibus*, vt Titium insti-  
tuo heredem, & si is heres non erit, substituo ei  
Sempronium. hic exprimitur conditio, sed verbis  
specialibus, sub quibus continentur diuersæ con-  
ditiones singulares. vel denique *verbis singulari-  
bus*; vt quando exprimitur conditio specialissimè.  
vide Couar. de testamentis cap. 16. §. 3. n. 3. 4. 5. &  
plurima de variis formulis huius substitutionis  
apud Gomezium tom. 1. cap. 3.

77  
Vulgari.

78  
Fit tripli-  
citer.

*Substitutio pupillaris* est qua quis proli impube-  
ri in sua potestate constitutæ aliquem substituit.  
cum enim nemo ante pubertatem possit condere  
testamentum; iura concesserunt vt pater impube-  
ris possit loco illius quodammodo testari in suo  
testamento, directè substituyendo ei heredem, si  
ante pubertatem decesserit; per quam substitutio-  
nem fit, vt non solum bona illius pupilli, quæ à  
patre obtinuerit, sed etiam alia ad substitutum  
perueniant, perinde ac si ipsemet testamentum fe-  
cisset; vt docet Gomezius c. 4. n. 13. Nam vt §. Igi-  
tur. Instit. de pupill. substit. dicitur, *In pupillari  
substitutione duo quodammodo sunt testamenta, al-  
terum patris, alterum filij, tamquam si ipse filius sibi  
heredem instituisset.*

79  
Pupillari.

Vbitria notanda sunt. Primum est, Vt hæc sub-  
stitutio sit valida, duo requiri. Primo, Vt testator  
eum, cui substituit, habeat in sua potestate. vnde  
mater non potest pupillariter substituire, vt docet  
Couar. §. 5. nu. 18. quia liberi non sunt in potestate  
matris. nec pater filio illegitimo, ob eandem cau-  
sam. Secundo, Vt pupillus, cui substitutio fit, non  
recidat per mortem testatoris in alterius potesta-  
tem. vnde auus non potest nepotem pupillariter  
substituire, si pater viuit; quia nepos post mortem  
aut recidit in potestatem patris. Nec pater filium,  
si auus adhuc viuit, quia nepos est in potestate aut  
iure communi. vide Gomez. c. 4. n. 2.

80  
Duo re-  
quiruntur.

Secundum est, In hac substitutione semper ex-  
primi, vel certè subintelligi conditionem, *si in æ-  
tate pupillari*, (id est, ante pubertatem) decesserit.  
nam ratione huius dicitur substitutio pupillaris,  
vt DD. tradunt. Intelliguntur etiam alia conditio-  
nes, ratione quarum continentur tacitè alia sub-  
stitutiones. Nam in omni formula substitutionis,  
continetur omnis substitutio, cuius persona, cui  
substituitur, est capax; seu qua verbis illius for-  
mula significari potest. nisi constet de contraria  
mente testatoris.

81

Tertium est, Substitutionem pupillarem ex-  
pressam posse fieri tripliciter, vt ante dictum est de  
vulgari. Primo, Verbis generalibus; vt si testator  
loquens de filio suo impubere, non tamen expri-  
mens specificè quòd sit impubes, dicat, Instituo  
filium meum heredem, & ei Titium substituo.  
Secundo, Verbis specialibus; vt si mentionè faciat  
pupil-

82  
Potest fieri  
tripliciter.

pupillaris ætatis. Tertio, Verbis specialissimis; vt li exprimat conditionem, Institutio filium meum impuberem heredem, & si in pupillari ætate post mortem meam decesserit, substituo ei Titium. quodcumque autem vno ex his tribus modis facta est substitutio, tunc substitutus pupillaris excludit matrem pupilli, si ille pupillus in ætate pupillari mortuus fuerit: vt docet Gomezius c.4. num.7. & Couarr. §.5. num.20.

83 Exemplaris est, cum filio amenti, vel surdo simul & muto, vel prodigo, cui bonorum administratio interdicta (qui duo posteriores testari non possunt, nisi ad pias causas) sit substitutio; vt si testator habens talem filium, dicat; Institutio filium meum, & ei substituo Titium. Si hic filius nondum fuerit pubes, eadem substitutio etiam erit pupillaris. in eadem etiam semper continetur vulgaris. si enim contingat filium mori ante testatorem, substitutus succedet ex vulgari. Idem dicendum, si nomine ipsius hereditas repudiatur. Exspirat hæc substitutio, si filius redeat ad sanam mentem, nec citò in insaniam relabatur. Dicitur hæc substitutio exemplaris, quia ad exemplum pupillaris substitutionis est inuenta.

84 Vbi notandum Primò, Possè hanc substitutionem fieri non solum à patre, sed etiam à matre, idque in diuersos substitutos: & patris substitutio valebit in bonis prouenientibus à patre & linea paterna: matris verò valebit in iis, quæ à matre & linea materna, vt docet Gomezius c.6. n.13.

Secundò, Si ille, cui sit substitutio, habet liberos vel fratres, debet vnus vel plures ex his substitui; relicta legitima eis, quibus Iure debetur, vt idem Gomezius num.6.

85 Substitutio fideicommissaria est substitutio indirecta seu obliqua, qua heres grauatur, vt hereditatem totam vel partem eius aliquorum (v.g. dimidiam, tertiam, quartam, &c.) restituat alteri, qui fideicommissarius dicitur; vt ait Gomezius cap.5. numero 1. vbi

86 Tria notanda occurrunt. Primò, Ceteras omnes substitutiones esse directas, quia per eas hereditas directè & immediatè à testatore deferuntur substituto, absque ministerio alterius. Hæc autem est indirecta seu obliqua; quia per eam deferuntur hereditas ministerio alterius; vt docet Gomezius supra, & Couarruias cap.16. §.4. num.2.

Vnde sequitur, hanc substitutionem posse fieri codicillo, ceteras minimè. ratio est, quia per codicillum benè potest heredi imponi onus vt hereditatem alteri restituat; (vt fit in hac substitutione) non tamen per codicillum potest aliquis directè institui heres, quod fit in ceteris substitutionibus. nam in illis instituitur heres sub certa conditione, nempe si prior institutus non fiat heres, vel si heres factus, moriatur in pupillari ætate, vel in amentia, &c. Si tamen aliquis codicillo faciat substitutionem vulgarem, vel pupillarem, vel exemplarem, vel reciprocam, vel compendiosam; ex benigna Iuris interpretatione habebit vim substitutionis fideicommissariae. ita Glossa communiter recepta. Instit. de vulg. subst. in principio.

87 Secundò, Heredem sic institutum & grauatum restituere, posse detrahere quartam partem eius in quo institutus est; idque, tum ne vana sit heredis institutio, tum vt alliciat ad acceptandum & præstandum quod testator cupit; vt si est institutus in tota hereditate, cum onere eam restituendi al-

teri, detrahet quartam totius: si in dimidia cum simili onere, detrahet quartam illius dimidij: si in decima, detrahet quartam illius decimæ. quòd si testator aliquid ei certi assignet, & reliquum iubeat restitui; si illud certum non adæquat quartam partem totius; in quo institutus est; poterit detrahere de reliquo, donec compleat quartam. hæc parent §. Sed quia stipulationes. Instit. de fideicommissarijs hereditarijs. L.1. & seq. C. ad S.C. Trebellianum. Vocatur autem hæc quarta Trebellianica, à Senatusconsulto Trebelliano, per quod est constitutum vt detraheretur, vt colligitur ex dicto §. A legatis non detrahitur hæc quarta, vt docet Couarru. c.16. §.1. num.10. similiter cum fideicommissum est ad piam causam, seu cum substitutus, est pia causa; vt docet Gomezius cap.5. n.11. & Couarru. de testam. cap.18. n.13. sicut enim fauore piæ causæ in legatis pijs cessat Falcidia, vt patet Authent. Similiter, C. ad L. Falcidiam; ita in fideicommissis pijs cessat Trebellianica. nisi fortè etiam heres, qui grauatur, sit causa pia; tunc enim detrahet; quia vna causa pia contra aliam non habet priuilegium; sed Iure communi censentur. Siluester v. Legitima, num.9.

Potes, Vtrum testator possit prohibere ne heres detrahat Trebellianam?

89 Resp. Possè, vt docet Gomezius supra; quia potest prohibere ne heres detrahat Falcidiam à legatis. Authent. Sed cum testator, C. ad L. Falcidiam: ergo etiam ne detrahat Trebellianam à fideicommissis. consequentia probatur, quia in Iure Trebellianica & Falcidia æquiparantur, ita vt ipsa nomina sæpè confundantur. Idem docet Couarru. cap.18. num.10.

90 Tertio, Si is cui imponitur fideicommissum, sit heres primi gradus, (id est, filius vel parens, cui debetur legitima) hunc ante omnia posse detrahere suam legitimam; hæc enim fideicommissum grauari non potest. deinde de reliquo, quando illud erit restituendum; potest detrahere quartam Trebellianam; vt docet Couarru. cap.16. §.11. num.10. ex cap. Rainutius, & ex cap. Rainaldus, de testamentis, vbi id expressè habetur; nisi fortè iustus sit statim post mortem testatoris restituere fideicommissum; tunc enim non possit quartam illam deducere; sed deberet esse contentus legitima, vel illa quarta, prout maluerit; vt ibidem docet Couarru. A legatis tamen, habita legitima, non potest vltius detrahere Falcidiam. Vocatur autem Falcidia ea pars, quam detrahit heres à legatis, vel donationibus causa mortis factis. & quidem si sit heres primi gradus, (id est, cui debita sit legitima) & testator tam multa fecerit legata, vt non reliquerit illi integram legitimam, detrahit à legatis, spectata singulorum proportione, donec compleat legitimam. Si autem sit heres, cui Iure non sit debita legitima, detrahit solum vsque ad quartam bonorum; quam sibi potest seruare, licet in fideicommissis. vide Siluestrum v. Legitima, numero 9. & Molinam disp.213.

92 Substitutio reciproca (quæ & breuiloqua dicitur) est, qua instituti, sibi vicissim substituuntur. hæc complectitur plures substitutiones quoad personas. vt si dicas, Institutio Seium & Caium meos heredes, & eos inuicem substituo. hic vt minimum sunt duæ substitutiones vulgares. si vterque est impubes, sunt duæ vulgares & duæ pupillares. si alter est impubes, alter puber; sunt tantum duæ vul-

88 Non detrahitur à legatis nec à pijs causis.

89 Potest prohiberi hæc quarta.

90 Heres primi gradus detrahit duas portiones.

91 Si statim sit restituendum, non detrahit Trebellianam.

92 Falcidia.

92 Reciproca.

Plures constituit.



gares: quia hæc substitutio solum complectitur eas, quæ utriusque substituto pariter conveniunt, vt docet Couar. cap. 16. §. 7. n. 4. Potest etiam continere duas fideicommissarias; vt si fiat per codicillum; vel si fiat in testamento verbis obliquis, id est, quibus iubeantur vel rogentur heredes, vt is qui prior moritur, restituat alius hereditatem; Couarruias num. 3. vide etiam Gomezium c. 8.

93  
Compendiosa.  
Plures continet.

93 *Substitutio compendiosa* est, quæ plures complectitur substitutiones, quoad diuersa tempora. comprehendere enim potest omnes heredes, & omnes ætates eorum, vt ait Gomezium cap. 7. n. 1. vt si testator dicat, Instituo filium meum heredem; & quandocumque ex vita decesserit, substituo ei Titium. hic enim si filius moriatur ante patrem, vel alia de causa non fiat hæres, Titius substitutus succedet ex vulgari. si verò filius fiat hæres, & moriatur in ætate pupillari, succedet Titius ex pupillari. si verò filius moriatur post pupillarem ætatem, succedet ex fideicommissaria, detracta legitima, & quarta Trebellianica. si verò filius sit amens, succedet ei ex exemplari. Gomezium numero 2.

D V B I T A T I O V I I I.

*Vtrum testamentum possit semper reuocari.*

94 **R**espondeo, Testamentum per se consideratum, semper vsque ad mortem potest reuocari & mutari. nam *primum in mortuis confirmatur*, vt ait Apostolus ad Hebr. 9. idem omnia Iura & gentium mores docent. vide Couarr. Rubr. de testam. p. 2. in principio.

95

Sed difficultas est Primò, Vtrum reuocari possit, si testator iurauerit se non reuocaturum. Multi enim Iurisperiti, vt refert Couarr. supra, n. 48. docent liberè reuocari posse absque vilo peccato. Sed omnino tenendum est, absque peccato mortali reuocari non posse. Ratio est; quia iuramentum, quod absque salutis præiudicio seruari potest, implendum est, vt apertè habetur cap. Quamuis pactum. de pactis, in 6. de quo supra cap. 17. Dub. 4. atqui hoc iuramentum tale est: nam non reuocare testamentum, & relinquere eum heredem quem instituit, est res licita, quæ absque salutis incommodo possit seruari. imò fieri potest vt sit multò melius quàm oppositum; vt si testamentum factum sit ad piam causam. tunc igitur nullo modo absque sacrilegij scelere potest reuocari: est enim in iuramento. Nec obstat, quòd testamentum natura sua sit reuocabile; hoc enim intelligendum de testamento per se nudè considerato, absque iuramento: sicut donatio inter coniuges, & donatio mortis causa est reuocabilis per se considerata; si tamen confirmetur iuramento, non potest absque peccato mortifero reuocari. imò promissiones &

Si iuramento confirmetur, non potest reuocari.

96

contractus, qui Iure positio vel naturali sunt irriti, iuramento ita confirmantur vt omnino impleri debeant, si eorum impletio licita est; vt patet in promissione solutionis vsurarum, quæ Iure natura est irrita; & alienatione fundi dotalis, quæ Iure ciuili est irrita. Quæ etiam vera sunt, etsi prohibita esset iuramentum apponere. etsi enim tunc peccaret iurando, eò quòd faceret contra iustam prohibitionem; tamen non peccaret iuramentum implendo; nam hoc non est prohibitum. vide supra cap. 17. Dub. 7.

Aduerte tamen, Si quis metu vel fraude inductus esset ad iurandum, possit petere dispensationem in iuramento, & tunc reuocare. sed de hoc infra cap. 42. Dub. 12. num. 64.

Secundò, An, si testator reuocet tale testamentum iuramento confirmatum, confecto alio, reuocatio sit valida, ita vt prius testamentum reddatur irritum? Couarruias n. 46. cum plurimis Iurisperitis affirmat secundum testamentum esse preferendum priori: ac proinde prius esse irritum, etiam si id conditum esset ad pias causas. Probatur; quia si constituam te meum procuratorem, & iurem me non reuocaturum; si tamen reuoco, valet reuocatio, & desinis esse meus procurator. similiter si iurem me ducturum hanc in uxorem; si postea duco aliam, valet actus secundus. ratio esse potest, quia iuramentum non aufert potestatem ad testandum, quam Ius gentium & ciuile concedit; sed solum facit vt sis periurus si aliud condas. Hæc sententia benè probat, prius testamentum non habere vim testamenti, sed secundum; verum non probat, ex priori non esse acquisitum ius ad bona testatoris, ratione iuramenti. si enim testator promitteret tibi se daturum sua bona vel partem illorum, & hanc promissionem iuramento confirmaret; acquireret ius ad illa in vtroque foro, quod ius transiret ad tuos heredes; & ipse contraheret obligationem, quæ transiret ad ipsius heredes; vt constat ex dictis supra c. 17. Dub. 7. unde heredes defuncti tenerentur satisfacere huic obligationi ante impletionem testamenti, sicut

97  
An reuocatio valet.

98

99 aliis debitis in vita contractis; quia succedunt in omnia onera realia defuncti. Idem dicendum de testamento iureiurando confirmato, vt docet Molina disput. 149. & 152. hoc tamen intelligendum est, si is, in cuius fauorem testamentum illud fuit conditum, sciuit & acceptauit. si enim nesciuit, ex iuramento illo non est orta obligatio realis, quæ ad heredes transeat, sed personalis tantum, quæ mansit in solo testatore. nam vt supra c. 18. Dubit. 6. dictum est, ex promissione non acceptata, non oritur obligatio. itaque heredes non tenebuntur. Hæc sufficiant de testamentis: nam cetera ferè ad Iurisperitos pertinent, & diuersissimæ sunt de hisce rebus diuersorum locorum leges & consuetudines.

100  
Restrictio illius sententia.